

Investigating the Presence of Articles in Iranian Journals Indexed by Scopus via Social Media during 2010-2018

Marzieh Golchin¹

Alireza Isfandyari-Moghaddam²

Zohreh Mirhosseini^{3*}

Seyed Ali Akbar Famil Rohani⁴

Atefeh Zarei⁵

- 1. Ph.D. Candidate in Department of Knowledge and Information Science, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Hamedan Branch, Hamedan, Iran. Email: golchinlibster@gmail.com
- 2. Associate Professor, Department of Knowledge and Information Science, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Hamedan Branch, Hamedan, Iran. Email: ali.isfandyari@gmail.com
- 3. Associate Professor, Department of Knowledge and Information Science, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, North Tehran Branch, Tehran, Iran. (Corresponding Author)
- 4. Assistant professor, Department of Knowledge and Information Science, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Hamedan Branch, Hamedan, Iran. Email: Sfamilrouhany@yahoo.com
- 5. Assistant professor, Department of Knowledge and Information Science, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Hamedan Branch, Hamedan, Iran. Email: Atefehzare@gmail.com

Email: z_mirhoseini@iau-tnb.ac.ir

Abstract

Date of Reception:
03/08/2020

Date of Acceptation:
05/01/2021

Purpose: The present study has investigated the presence of articles in Iranian Journals indexed by Scopus via social media during 2010-2018. In this study, the articles with the highest altmetric scores were identified.

Methodology: This is a descriptive study and has used altmetric indicators for evaluating the articles of Iranian Journals. Altmetrics databases such as altmetric Explorer and Scopus were used in this respect. Data analysis was performed using Microsoft Excel and SPSS software.

Findings: The results showed that out of the total articles of the research community, 1595 articles have altmetric coverage equal to 2.1% which are mostly in the field of medicine. Mendeley's social network (95.8%), Twitter (80.1%), Citations Dimensions (70%) and Facebook (13.9%) were the most important social media used.

Conclusion: The present study showed that the articles published in Iranian journals indexed by Scopus in the field of medicine had relatively good altmetric coverage and were more widely shared on social media and received more attention from users of these media.

Keywords: Altmetrics, Article Level Index, Altmetric Activity, Altmetric Score, Social Media, Iranian Journals.

بررسی حضور مقالات مجلات ایرانی نمایه‌شده توسط اسکوپوس در رسانه‌های اجتماعی از ۲۰۱۰-۲۰۱۸

مرضیه گلچین^۱

۱. دانشجوی دکتری علم اطلاعات و دانش‌شناسی گرایش مدیریت اطلاعات، دانشکده علوم انسانی،

دانشگاه آزاد اسلامی واحد همدان، همدان، ایران. Email: golchinlibster@gmail.com

علیرضا اسفندیاری مقدم^۲

۲. دانشیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد

همدان، همدان، ایران. Email: ali.isfandyari@gmail.com

زهره میرحسینی^{۳*}

۳. دانشیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران

شمال، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

سید علی اکبر فامیل روحانی^۴

۴. استادیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد

همدان، همدان، ایران. Email: Sfamilarouhany@yahoo.com

عاطفه زارعی^۵

۵. استادیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد

همدان، همدان، ایران. Email: Atefehzareei@gmail.com

Email: z_mirhoseini@iau-tnb.ac.ir

چکیده

هدف: پژوهش حاضر به منظور بررسی میزان حضور مقاله‌های مجلات ایرانی نمایه‌شده توسط اسکوپوس در رسانه‌های اجتماعی از ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸ انجام شد. در این پژوهش مقاله‌های دارای بیشترین نمره آلت‌متریک مشخص شد.

روش‌شناسی: پژوهش حاضر از نوع توصیفی بوده و با استفاده از شاخص‌های آلت‌متریک جهت ارزیابی مقالات مجلات ایرانی انجام شده است. در این راستا پایگاه‌های آلت‌متریک اکسپلورر و اسکوپوس مورد استفاده قرار گرفت. همچنین تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از روش‌های آماری در نرم‌افزار اسپاس‌اس و مایکروسافت اکسل انجام شد.

یافته‌ها: از کل مقالات جامعه پژوهش، ۱۵۹۵ مقاله دارای پوشش آلت‌متریک معادل ۲۰۱ درصد است. مقالات دارای پوشش، اکثراً در حوزه پزشکی هستند. شبکه اجتماعی مندلی ۹۵۸ درصد، توئیتر ۸۰۱ درصد، سایتیشن دایمنشن ۷۰ درصد و فیس بوک با ۱۳۹ درصد مهم‌ترین رسانه‌های اجتماعی برای انعکاس مقالات بودند.

نتیجه‌گیری: پژوهش حاضر نشان داد که مقاله‌های منتشرشده در مجله‌های ایرانی نمایه‌شده در اسکوپوس در حوزه پزشکی از پوشش آلت‌متریک نسبتاً مناسبی برخوردار بوده‌اند و به میزان گسترده‌تری در رسانه‌های اجتماعی به اشتراک گذاشته شده‌اند و توجه بیشتری را نیز از سوی کاربران این رسانه‌ها دریافت می‌کنند.

واژگان کلیدی: آلت‌متریکس، شاخص سطح مقاله، فعالیت آلت‌متریک، نمره آلت‌متریک، رسانه‌های اجتماعی، مجلات ایرانی

صفحه ۳۵-۴۸

دریافت: ۱۳۹۹/۰۵/۱۳

پذیرش: ۱۳۹۹/۱۰/۱۶

مقدمه و بیان مسئله

انسان موجودی اجتماعی است و سعی می کند تا دایره فعالیت هایش را به واسطه حضور در اجتماع و تعامل با هم نوعان خود گسترش دهد (عرفان منش، اصنافی و ارشدی، ۱۳۹۴). یک انسان منزوی نمی تواند به تنهایی به فعالیت بپردازد و به همین علت، وی در طول تاریخ، از تمام ابزارهای ارتباطی برای تعامل با سایر انسان ها بهره برده است. امروزه رسانه های اجتماعی عمومی و علمی همانند شبکه های اجتماعی پیوسته^۱، ابزارهای مدیریت منابع^۲، وبلاگ ها و میکرو بلاگ ها^۳، ویکی ها^۴ و سایر ابزارهای وب اجتماعی توسط پژوهشگران برای معرفی هرچه بیشتر فعالیت ها، شبکه سازی و همکاری با پژوهشگران دیگر و به اشتراک گذاری برون داده های پژوهشی به کار گرفته می شوند (عرفان منش، ۱۳۹۶). با افزایش استفاده از رسانه های اجتماعی توسط پژوهشگران، معیارهای جدیدی به نام دگرسنجه، شاخص های شبکه اجتماعی یا آلت متریکس، شاخص های جایگزین پیشنهاد شده اند (زاهدی و همکاران، ۲۰۱۴). شاخص های آلت متریکس میزان توجه به برون داده های پژوهشی در محیط وب اجتماعی را مورد بررسی قرار می دهد، رسانه های مورد استفاده جهت انتشار یافته های پژوهشی را نمایان می سازد، محتوای پیام های ارسال شده درخصوص برون داده های پژوهشی را تحلیل می کند و به عنوان نمادی از اثرگذاری علمی و اجتماعی تحقیق مورد استفاده قرار می گیرد (هولمبرگ و همکاران، ۲۰۱۴).

مفهوم آلت متریکس برای اولین بار در سال ۲۰۱۰ و توسط "جیسون پریم"^۵ دانشجوی دکتری علم اطلاعات در دانشگاه "کارولینای شمالی"^۶ مطرح و بیانیه ای نیز درخصوص اهداف و رویکردهای این مفهوم منتشر شد (پریم و همکاران، ۲۰۱۰). در مطالعات آلت متریک، عملکرد هر مدرک علمی بر اساس تعداد دفعاتی که در رسانه های اجتماعی مشاهده^۷، نشانه گذاری^۸، ذخیره^۹، لایک^{۱۰}، کلیک^{۱۱}، اشتراک^{۱۲} یا استناد شده^{۱۳}، تعداد و کیفیت نظراتی^{۱۴} که دریافت کرده و یا تعداد افرادی که آن مدرک را پیگیری می کنند^{۱۵} سنجیده می شود. آلت متریکس بر پایه ذکر فعالیت های پژوهشی در رسانه های وب اجتماعی مانند تویتر^{۱۶}، ویکی پدیا^{۱۷}، فیس بوک^{۱۸}، وبلاگ ها^{۱۹} و ابزارهای مدیریت استناد^{۲۰} مانند مندلی^{۲۱} و ریسرچ گیت^{۲۲} بنا نهاده شده است و با هدف تکمیل شاخص های قبلی و نه جایگزین آنها به کار گرفته می شود.

1. Online Social Networks
2. Reference Management Tools
3. Blogs & Microblogs
4. Wikis
5. Jason Priem
6. North Carolina
7. Views
8. Bookmarks
9. Saves
10. Likes
11. clicks
12. shares
13. citations
14. comments
15. followers
16. Tweeter
17. Wikipedia
18. Facebook
19. Blogs
20. Reference Management Tools
21. Mendeley
22. Research Gate

"آلتمتریک"^۱ (معیارهای جایگزین)، بر اساس تعداد "ذکر"^۲ که یک مقاله در شبکه‌های اجتماعی مانند فیس‌بوک، توییتر و یوتیوب و غیره دارد، به گزینه‌ای غیررسمی برای اندازه‌گیری اثر علمی در محیط‌های اجتماعی تبدیل شده است (مگیو^۳ و همکاران، ۲۰۱۷). شاخص‌های آلتمتریک هر نوع استفاده و اشاره غیررسمی به تولیدات علمی در انواع رسانه‌های اجتماعی را نیز شامل می‌شود (ولر^۴، ۲۰۱۵). مبنای بررسی در مطالعات آلتمتریکس، مقاله بوده و از این‌رو، شاخص‌های آلتمتریکس از جمله شاخص‌های سطح مقاله^۵ محسوب می‌شوند. شاخص‌های سطح مقاله، شاخص‌هایی هستند که عملکرد یک مقاله را بدون در نظر گرفتن مجله منتشرکننده و سایر مقاله‌های منتشرشده در آن مجله بررسی می‌کنند (نیلون^۶ و وئو^۷، ۲۰۰۹). شاخص آلتمتریک در بین اکثر مجلات علمی-پژوهشی و نویسندگان مقالات علمی در ایران شناخته‌شده نیست. به نظر می‌رسد این عدم شناخت منجر به حضور کمتر مقالات ایرانی در شبکه‌های اجتماعی علمی و عمومی می‌شود. لذا تحقیق حاضر با هدف بررسی میزان حضور و توجه مقالات مجلات ایرانی نمایه‌شده اسکوپوس در شبکه‌های اجتماعی درصدد است این شناخت را به وجود آورد. کلاً عدم توجه به شاخص‌های بین‌المللی از سوی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، وزارت علوم و فناوری و وزارت بهداشت از جمله نشانگر دیجیتال شیء^۸ سبب دوری مقالات ایرانی از چرخه جامعه علمی جهانی می‌گردد؛ حتی با وجود اینکه برخی از مجلات در ایران به زبان انگلیسی منتشر می‌شوند.

سؤال‌های پژوهش

۱. پوشش آلتمتریک مقاله‌های منتشرشده در مجله‌های ایرانی نمایه‌شده در اسکوپوس در سال‌های ۲۰۱۸-۲۰۱۰ در رسانه‌های اجتماعی چگونه است؟
۲. کدامیک از مجله‌های ایرانی نمایه‌شده در اسکوپوس در سال‌های ۲۰۱۸-۲۰۱۰ از بیشترین میزان حضور در رسانه‌های اجتماعی برخوردار بوده‌اند؟
۳. کدامیک از مجله‌های ایرانی نمایه‌شده در اسکوپوس در سال‌های ۲۰۱۸-۲۰۱۰ از بیشترین میزان توجه در رسانه‌های اجتماعی برخوردار بوده‌اند؟

چارچوب نظری

ارتباطات علمی^۹ نیز یکی از انواع ارتباطات اجتماعی است که طی آن، پژوهشگران و دانشمندان حوزه‌های علمی مختلف، پس از تولید آثار علمی، به انتقال آن به سایر پژوهشگران می‌پردازند (داورپناه، ۱۳۸۶). وجود شبکه‌ها و حلقه‌های ارتباطی به پیشرفت علم و به اشتراک‌گذاری اطلاعات و دانش کمک می‌کند. از شبکه‌های اجتماعی پیوسته، ابزارهای مدیریت مراجع، وبلاگ‌ها و میکروبلگ‌ها، ویکی‌ها و سایر ابزارهای اجتماعی برای معرفی هرچه بیشتر

1. altmetrics
2. mentions
3. Maggio
4. Weller
5. Weller
6. Neylon
7. Wu
8. Digital Object Identifier (DOI)
9. Scholarly Communications

فعالیت‌های خود، شبکه‌سازی^۱ و برقراری ارتباط با سایر افراد، همکاری با پژوهشگران دیگر، به اشتراک‌گذاری تولیدات علمی و حتی یافتن فرصت‌های شغلی بهره می‌برند. این رسانه‌ها با هدف تسریع ارتباطات علمی میان افراد شکل گرفته و روند خلق و اشاعه دانش^۲ را در جوامع علمی سرعت می‌بخشند (چاکرابورتی^۳، ۲۰۱۲). نظر به پیدایش ابزارهای وب^۲ و استقبال پژوهشگران از ارائه یافته‌های علمی خود از طریق این ابزار، بحث علم‌سنجی^۴ یا علم‌سنجی مبتنی بر وب اجتماعی از جمله مباحث جدیدی است که مطرح شده است (پریم و همیگر^۵، ۲۰۱۰). پژوهش حاضر درصدد است میزان حضور مقالات مجلات علمی ایران در رسانه‌های اجتماعی عمومی و علمی را با توجه به شاخص‌های آلتمتریک دنبال کند.

پیشینه پژوهش

پیشینه پژوهش در داخل

پژوهش‌هایی از سال ۲۰۱۰ در ارتباط با شاخص‌های آلتمتریکس و قابلیت‌ها، اهداف، دلایل و انگیزه‌های استفاده از شبکه‌های اجتماعی انجام شده است که به آنها اشاره می‌شود:

جوادی‌نیا و دیگران (۱۳۹۱)؛ بتولی (۱۳۹۲) و خدایاری و دیگران (۱۳۹۳) میزان استفاده پژوهشگران از شبکه‌های اجتماعی را بررسی کردند. اسدی و همکاران (۱۳۹۴) به بررسی میزان رؤیت‌پذیری^۶ محققان ایرانی در شبکه‌های اجتماعی-علمی پرداختند و دریافتند که شبکه اجتماعی مندلی بالاترین نسبت همبستگی را نسبت به سایر شبکه‌های اجتماعی دارد. ابراهیمی و همکارانش (۱۳۹۵) رابطه میان شاخص‌های دیده‌شدن و ذخیره در شبکه‌های اجتماعی سایت یولایک، مندلی و... اثرگذاری استنادی مقاله‌های منتشرشده در مجله حوزه زیست‌پزشکی را مورد مطالعه قرار دادند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که اشتراک‌گذاری مقالات در شبکه‌های اجتماعی از قبیل مندلی می‌تواند میزان رؤیت‌پذیری و استناد آنها را افزایش دهد. عرفان‌منش (۱۳۹۵) میزان حضور اجتماعی و فعالیت آلتمتریک ۵۶۳ مقاله پژوهشگران ایرانی علم اطلاعات و کتابداری نمایه‌شده در پایگاه وب علوم را مورد بررسی قرار داده و بیان می‌کند رابطه آماری معنادار میان میانگین استنادهای دریافتی مقاله‌ها و تعداد خوانندگان در مندلی و سایت یولایک، تعداد توییت و تعداد پست وبلاگ مقاله‌ها وجود دارد. عرفان‌منش (۱۳۹۶) جامعه پژوهش شامل ۱۳۴ عنوان نشریه علم اطلاعات و کتابداری نمایه‌شده در پایگاه اسکوپوس را مورد بررسی قرار داده است. نتایج پژوهش نشان داد که مقاله‌های منتشرشده در مجله‌های علمی باکیفیت‌تر، به میزان گسترده‌تری در رسانه‌های اجتماعی به اشتراک گذاشته شده و مورد توجه بیشتری قرار گرفته‌اند. بشیری و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان آیا مقالات پراستناد علوم پزشکی ایران در رسانه‌های اجتماعی نیز پرتوجه هستند؟ به این نتیجه رسیدند که پوشش آلتمتریک مقالات علوم پزشکی ایران در مقایسه با سایر حوزه‌های موضوعی از سطح قابل قبولی برخوردار است؛ و مقالات پراستناد علوم پزشکی، در رسانه‌های اجتماعی مورد توجه زیاد می‌باشند. صدیقی (۱۳۹۷) نیز در پژوهشی شاخص‌های آلتمتریکس

1. Networking
2. Knowledge Creation & Sharing
3. Chakraborty
4. Scientometrics 2.0
5. Priem & Hemminger
6. Visibility

مقالات دو نشریه حوزه علم سنجی را توسط ابزار آلتمتریک بوکمارکلت^۱ مورد بررسی قرار داد و نتایج پژوهش رابطه آماری معناداری میان مقاله‌های این دو نشریه و نمره آلتمتریک این مقالات را نشان داد.

پیشینه پژوهش در خارج

پونته و سیمون^۲ (۲۰۱۱) و گوو و وایدن-وولف^۳ (۲۰۱۱) میزان بهره‌گیری پژوهشگران از رسانه‌های اجتماعی را ارزیابی کردند و به‌عنوان مهم‌ترین ابزارهای مورد استفاده و مفیدی جهت برقراری ارتباطات علمی پژوهشگران نام می‌برند. همچنین هاستین^۴ و همکارانش (۲۰۱۴) میزان استفاده پژوهشگران برجسته حوزه علم سنجی از رسانه‌های اجتماعی را مورد بررسی قرار دادند. نتایج پژوهش نشان داد که این محققین برای مقاصد حرفه‌ای از رسانه‌های اجتماعی فیس‌بوک، لینکدین و توئیتر بهره می‌برند. بelda^۵ و همکارانش (۲۰۱۴) بیان می‌کنند که ۲۸ درصد از پژوهشگران پرستاد کشورهای اروپایی از رسانه‌های اجتماعی در امور پژوهشی خود بهره می‌گیرند. از یافته‌های جالب پژوهش در استفاده از این رسانه‌ها، پژوهشگران علوم اجتماعی نسبت به پژوهشگران علوم طبیعی تمایل بیشتر داشتند. پژوهش‌های زاهدی و همکارانش (۲۰۱۴) و هاستین و همکارانش (۲۰۱۵) نشان می‌دهد از میان انواع رسانه‌های اجتماعی، توئیتر بیشترین میزان کاربرد را برای برقراری ارتباطات علمی و به اشتراک‌گذاری برون‌داده‌ای پژوهشی دارد. پپلز^۶ و همکاران (۲۰۱۶) در پژوهش خود، رابطه آماری معنادار و مثبتی میان اشتراک در توئیتر و تأثیرگذاری استنادی مقاله‌های منتشرشده را گزارش کرده‌اند. پولادیان^۷ و بورگو^۸ (۲۰۱۷) در پژوهشی، میزان نشانه‌گذاری مقاله‌های منتشرشده مجله‌های علم اطلاعات و کتابداری نمایه‌شده در پایگاه استنادی علوم اجتماعی^۹ طی بازه زمانی بیست‌ساله را در مندلی مورد بررسی قرار داده و بیان می‌کنند که ۶۱ درصد از مقاله‌های بررسی‌شده، حداقل دارای یک نشانه‌گذاری در مندلی بوده‌اند. ثلوال و همکارانش (۲۰۱۸) پژوهشی با عنوان آیا پژوهشگران با استفاده از نمره آلتمتریک تعداد استنادات را می‌توانند پیش‌بینی کنند؟ انجام داده است. تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که شاخص اصلی اندازه‌گیری میزان تأثیر علمی، خوانندگان شبکه اجتماعی مندلی هستند.

جمع‌بندی از مرور پیشینه

در پی مطالعه متون فوق می‌توان دریافت که بررسی میزان استفاده پژوهشگران از شبکه‌های اجتماعی جوادنی و دیگران (۱۳۹۱)؛ بتولی (۱۳۹۲)؛ میزان رؤیت‌پذیری پژوهشگران ایرانی در شبکه‌های اجتماعی اسدی و همکاران (۱۳۹۴)؛ مقالات منتشرشده در مجلات با موضوعات متفاوت و نمایه‌شده در پایگاه‌های استنادی که در شبکه‌های اجتماعی حضور داشتند مانند رابطه میان فعالیت آلتمتریک و کیفیت مجله‌های علم اطلاعات و کتابداری عرفان‌منش (۱۳۹۵)؛ رابطه میان شاخص‌های رؤیت‌پذیری و ذخیره در شبکه‌های اجتماعی سایت یولایک، مندلی و اثرگذاری استنادی مقاله‌های منتشرشده در مجلات ابراهیمی و همکارانش (۱۳۹۵)؛ بررسی شاخص‌های آلتمتریکس مقالات دو

1. Altmetric bookmarklet
2. Ponte & Simon
3. Gu & Widén-Wulff
4. Haustein
5. Belda
6. Peoples
7. Pooladian
8. Borrego
9. Social Science Citation Index (SSCI)

نشریه حوزه علم‌سنجی صدیقی (۱۳۹۷)؛ میزان نشانه‌گذاری مقاله‌های منتشرشده مجله‌های علم اطلاعات و کتابداری نمایه‌شده در پایگاه استنادی علوم اجتماعی طی بازه زمانی بیست‌ساله در مندلی پولادیون و بورگو (۲۰۱۷)؛ میزان بهره‌گیری ۳۴۵ پژوهشگر اروپایی از رسانه‌های اجتماعی را در سطوح کم و متوسط ارزیابی کرده و از ویکی‌ها و بلاگ‌ها و شبکه‌های اجتماعی پونته و سیمون (۲۰۱۱) مطالعاتی صورت گرفته است و به میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی و سنجش این شبکه‌ها و مقایسه شاخص‌های این سنجی پرداخته‌اند. لذا با توجه به نوظهوربودن مبحث آلتمتریک، در مورد حضور مجلات ایرانی نمایه‌شده اسکوپوس در شبکه‌های اجتماعی مطالعه مستندی یافت نشد. همچنین علاوه بر مطالعه حضور و توجه به برون‌دادهای پژوهشی در رسانه‌های اجتماعی مختلف، پژوهش به دنبال پاسخ‌گویی به این سؤال است که آیا مقاله‌های منتشرشده در مجله‌های علمی باکیفیت‌تر، به میزان گسترده‌تری در رسانه‌های اجتماعی منتشر شده و توجه بیشتری را در فضای وب اجتماعی دریافت می‌کنند؟ در این راستا جهت تحقق هدف کلی پژوهش، اهداف فرعی در زمینه مطالعه دو جنبه فعالیت آلتمتریک^۱ (پوشش آلتمتریک^۲، توجه آلتمتریک^۳) جهت بررسی عملکرد نشریات علمی در نظر گرفته شده است و با اشتراک‌گذاری مقالات از طریق شبکه‌های اجتماعی می‌تواند در افزایش رؤیت‌پذیری این مدارک و احتمال استنادشدگی آنها تأثیرگذار باشد. همچنین، به دلیل اینکه برون‌دادهای علمی در برخی از رشته‌ها مانند حوزه‌های علوم پزشکی از نیمه عمر استنادی کوتاهی برخوردار می‌باشد و ممکن است پس از مدتی با ارائه یافته‌های جدیدتر، میزان توجه به مقالات قدیمی‌تر کاهش یابد، اشاعه این برون‌دادهای علمی در رسانه‌های اجتماعی به فاصله کوتاهی پس از انتشار، از اهمیت زیادی برخوردار است. جامعه علمی کشور به آشنایی بیشتر با قابلیت‌ها و مزایای رسانه‌های اجتماعی در انتشار برون‌دادهای پژوهشی و سنجش اثرگذاری تولیدات علمی نیازمند است.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر نوعی مطالعه توصیفی علم‌سنجی است که با رویکرد کمی و با استفاده از شاخص‌های آلتمتریک به انجام رسیده است. جامعه پژوهش شامل مقاله‌های منتشرشده در مجلات ایرانی نمایه‌شده در پایگاه استنادی اسکوپوس در سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸ میلادی است که به واسطه دارا بودن نشانگر دیجیتالی شیء، امکان دیده‌شدن فعالیت آلتمتریک آنها وجود دارد. در ابتدا فهرست ۷۳۶۱۷ عنوان مقاله از سایت اسکوپوس استخراج شد. در مرحله بعد، مقالات مذکور به صورت جداگانه و اطلاعات مربوط به سال‌های ۲۰۱۰ میلادی تا ۲۰۱۸ در قالب خروجی اکسل ذخیره گردید. پایگاه آلتمتریک اکسپلورر^۴ در این پژوهش جهت استخراج و تحلیل فعالیت آلتمتریک مقاله‌ها مورد استفاده قرار گرفت. از نشانگر دیجیتالی شیء برای جستجوی حضور برون‌دادهای پژوهشی در محیط رسانه‌های اجتماعی استفاده شد و مقاله‌های منتشرشده در هر مجله به منظور دارا بودن این نشانگر مورد بررسی قرار گرفتند. بعضی مقالات فاقد نشانگر بودند، این مدارک از مطالعه کنار گذاشته شدند. نمونه نهایی پژوهش حاضر شامل ۱۵۹۵ مقاله منتشرشده در ۴۸ عنوان نشریه ایرانی نمایه‌شده در پایگاه اسکوپوس در سال‌های ۲۰۱۰-۲۰۱۸ بودند. لازم به ذکر است که عملاً برخی مقالات از سال ۲۰۰۸ شاخص آلتمتریک داشتند، لذا آن مقالات مورد محاسبه قرار نگرفتند. جهت آگاهی از فعالیت آلتمتریک مقاله‌های منتشرشده در هر یک از مجله‌های ایرانی، فهرست مقاله‌های منتشرشده در آن مجله که در

1. Altmetric Activity
2. Altmetric Coverage
3. Altmetric Attention
4. Altmetric Explorer

مرحله قبل از پایگاه استنادی اسکوپوس به دست آمده بود، در پایگاه آلتمتریک اکسپلورر مورد جستجو قرار گرفته و اطلاعات مربوط به حضور و توجه به مقاله‌ها در فضای وب اجتماعی از این پایگاه استخراج گردید. به بیان دیگر، هر یک از مجله‌های مورد مطالعه در این پژوهش به‌طور جداگانه در قسمت جستجوی پیشرفته پایگاه آلتمتریک اکسپلورر از طریق ورود نشانگرهای مقاله‌های آن مجله مورد بررسی قرار گرفت. پایگاه آلتمتریک اکسپلورر میزان حضور و به اشتراک گذاری مدارک علمی در رسانه‌های اجتماعی شامل سایت‌های خبری^۱، وبلاگ‌ها، اسناد سیاست‌گذاری^۲، تویتر، سینا ویبو^۳، فیس‌بوک، ویکی‌پدیا، گوگل پلاس^۴، لینکداین^۵، ردیت^۶، پیتترست^۷، سایت‌های پرسش و پاسخ^۸، ویدئو^۹، مندلی، سایت یولایک^{۱۰}، اختراع^{۱۱}، داوری^{۱۲}، ریسرچ‌هایلایت پلتفرم‌ها^{۱۳}، سایتیشن‌دایمنشن^{۱۴} را رصد می‌کند. همچنین در این پایگاه، بر اساس میزان توجه به هر مدرک در رسانه‌های اجتماعی، به آن نمره‌ای اختصاص داده می‌شود که نمره آلتمتریک^{۱۵} نام دارد. شایان ذکر است که در محاسبه نمره آلتمتریک، انتشار برون‌داد پژوهشی در رسانه‌های اجتماعی مختلف از امتیاز متفاوتی برخوردار است. در مطالعه حاضر فعالیت آلتمتریک مجله‌ها با استفاده از دو شاخص زیر مورد مطالعه قرار گرفته است:

پوشش آلتمتریک (میزان حضور مقاله‌های مجله در رسانه‌های اجتماعی): در این شاخص نسبت مقاله‌هایی که حداقل یک‌بار در یکی از رسانه‌های اجتماعی تحت پوشش پایگاه آلتمتریک اکسپلورر به اشتراک گذاشته شده‌اند، به کل مقاله‌های منتشرشده در آن مجله در سال‌های ۲۰۱۸-۲۰۱۰ میلادی محاسبه می‌گردد.

توجه آلتمتریک (میانگین نمره آلتمتریک^{۱۶}): در این شاخص میانگین توجهی که مقاله‌های منتشرشده در هر مجله در سال‌های ۲۰۱۸-۲۰۱۰ در رسانه‌های اجتماعی مختلف دریافت کرده‌اند، از طریق محاسبه میانگین نمره آلتمتریک آنها محاسبه می‌گردد.

یافته‌های پژوهش

پاسخ به سؤال اول پژوهش. پوشش آلتمتریک مقاله‌های منتشرشده در مجله‌های ایرانی نمایه‌شده در اسکوپوس در سال‌های ۲۰۱۸-۲۰۱۰ در رسانه‌های اجتماعی چگونه است ؟

یافته‌ها نشان داد که از ۷۳۶۱۷ مقاله، ۱۵۹۵ عنوان دارای نشانگر دیجیتالی شیء منتشرشده در مجله‌های ایرانی نمایه‌شده در اسکوپوس در سال‌های ۲۰۱۸-۲۰۱۰ میلادی، در رسانه‌های اجتماعی تحت پوشش این پایگاه به اشتراک

1. News Websites
2. News Websites
3. Sina Weibo
4. Google +
5. LinkedIn
6. Reddit
7. Pinterest
8. Question & Answer Websites
9. Video
10. CiteULike
11. patent
12. peerreviewsite
13. Researchhighlightplatform
14. Citations Dimensions
15. Altmetric Score
16. Mean Altmetric Score

بررسی حضور مقالات مجلات ایرانی نمایه‌شده توسط اسکوپوس در رسانه‌های اجتماعی از ۲۰۱۸-۲۰۱۰

جدول ۱. پوشش آلتمتریک و میزان اشاره به مقاله‌های ایرانی نمایه‌شده در اسکوپوس در رسانه‌های اجتماعی

رسانه اجتماعی	مقالات به اشتراک گذاشته‌شده	درصد مقالات به اشتراک گذاشته‌شده	میانگین تعداد اشاره به مقالات	میان	انحراف معیار مقالات	تعداد اشاره به مقالات
مندلی	۱۵۲۹	۹۵.۸	۱۸.۵	۱۱	۲۷.۷	۲۹۶۲۹
ابعاد استناد	۱۱۳۲	۷۰	۴.۸	۲	۱۰.۱	۷۸۰۸
اختراع	۲۷	۱.۶	۰.۰	۰	۰.۶	۵۸
فیس‌بوک	۲۲۴	۱۳.۹	۰.۲	۰	۱.۷	۴۶۴
هم‌ترازخوانی پس از انتشار	۷	۰.۴	۰.۰	۰	۰.۰	۷
توییتر	۱۲۸۴	۸۰.۱	۲.۴	۱	۸.۲	۳۹۲۵
ویکی‌پدیا	۳۶	۲.۲	۰.۲	۰	۰.۱	۳۸
پایگاه اخبار	۹۱	۵.۶	۰.۱	۰	۰.۵	۱۷۰
وبلاگ	۶۹	۴.۳	۰.۰	۰	۰.۲	۷۶
کاربر گوگل	۵۰	۳.۱	۰.۰	۰	۰.۲	۶۴
سایت یو لایک	۱۸	۱۱.۱	۰.۰	۰	۰.۳	۳۰
ویدیو آپلودر ^۱	۹۵	۵.۹	۰.۰	۰	۰.۲	۱۰۳
پرسش و پاسخ	۴	۰.۲	۰.۰	۰	۰.۰	۶
بستر برجسته‌سازی تحقیق	۲	۰.۱	۰.۰	۰	۰.۰	۲
کاربران سینا ویبو	۴	۰.۲	۰.۰	۰	۰.۰	۷
ردیت	۱۶	۹.۹	۰.۰	۰	۰.۱	۲۱
اسناد سیاست‌گذاری	۳۹	۲.۴	۰.۰	۰	۰.۱	۴۵

گذاشته شده است و از نمره آلتمتریک برخوردار بوده‌اند. درواقع، میزان پوشش آلتمتریک مقاله‌های منتشرشده در مجله‌های ایرانی معادل ۲.۱ درصد بوده است. این مدارک در مجموع ۴۲۹۲۴ بار در رسانه‌های اجتماعی مختلف مورد اشاره قرار گرفته‌اند. از سوی دیگر، مطالعه میزان حضور و اشتراک مقاله‌های ایرانی نمایه‌شده در اسکوپوس به تفکیک رسانه‌های اجتماعی مختلف نیز مورد مطالعه قرار گرفته و در جدول شماره ۱ ارائه شده است. بر این اساس، مهم‌ترین رسانه‌های اجتماعی مورد استفاده جهت به اشتراک‌گذاری مقاله‌های ایرانی نمایه‌شده در اسکوپوس به‌ترتیب مندلی (۹۵.۸) درصد، توییتر (۸۰.۱) درصد، ساینش دایمنشن (۷۰) درصد و فیس‌بوک (۱۳.۹) درصد که در این میان بستر برجسته‌سازی تحقیق ۰.۱ درصد کمترین میزان حضور آلتمتریک مقاله‌های ایرانی نمایه‌شده در اسکوپوس برخوردار بوده‌اند. همچنین بالاترین میانگین اشاره به هر مدرک نیز به‌ترتیب به مندلی، ساینش دایمنشن و توییتر تعلق داشته است.

پاسخ به سؤال دوم پژوهش. کدامیک از مجله‌های ایرانی نمایه‌شده در اسکوپوس در سال‌های ۲۰۱۸-۲۰۱۰ از بیشترین میزان حضور در رسانه‌های اجتماعی برخوردار بوده‌اند؟

تعداد ۴۸ عنوان مجله نمایه‌شده در اسکوپوس که ۲۷۹۹۸ مقاله در سال‌های ۲۰۱۸-۲۰۱۰ داشتند. ۱۵۹۵ مقاله به‌واسطه دارابودن نشانگر دیجیتالی شیء، امکان رصد و پیگیری مقاله‌های آنها در محیط وب اجتماعی وجود داشت،

1. videouploaders

جدول ۲. مجلات برتر ایرانی نمایه شده در اسکوپوس بر اساس شاخص پوشش آلتمتریک

رتبه مجله	مقاله های منتشر شده	مقاله های دارای نمره آلتمتریک	پوشش آلتمتریک (%)	میانگین
۱	International Journal of Health Policy and Management	۸۰۱	۳۴۹	۲۱.۸
۲	International Journal of Preventive Medicine	۱۲۶۱	۱۲۶	۷.۹
۳	International Journal of Environmental Science and Technology	۲۲۷۳	۱۲۳	۷.۷
۴	Journal of Ophthalmic and Vision Research	۷۶۹	۱۰۱	۶.۳
۵	Advanced Pharmaceutical Bulletin	۵۵۹	۱۰۰	۶.۲
۶	Iranian Journal of Basic Medical Sciences	۱۲۲۴	۹۰	۵.۶
۷	Journal of Research in Medical Sciences	۱۸۶۰	۸۶	۵.۴
۸	Asian Journal of Sports Medicine	۳۹۳	۶۳	۳.۹
۹	BioImpacts	۲۵۳	۵۸	۳.۶
۱۰	International Journal of Occupational and Environmental Medicine	۲۸۷	۳۹	۲.۴
۱۱	Journal of Current Ophthalmology	۲۳۲	۳۶	۲.۲
۱۲	Journal of Medical Hypotheses and Ideas	۸۴	۱۷	۱.۱

بر اساس شاخص پوشش آلتمتریک (درصد حضور مقاله های مجله در رسانه های اجتماعی) مورد مطالعه قرار گرفته و رتبه بندی شدند. اسامی مجلات دارای بالاترین میزان پوشش آلتمتریک در جدول شماره ۲ ارائه شده است. یافته های پژوهش نشان داد که مجله International Journal of Health Policy and Management با انتشار ۸۰۱ عنوان مقاله در سال های ۲۰۱۰-۲۰۱۸ بالاترین پوشش آلتمتریک (۲۱.۸ درصد) از بین ۸۰۱ عنوان مقاله منتشر شده این مجله ۳۴۹ عنوان دارای نمره آلتمتریک می باشند و حداقل یک بار از یکی از رسانه های اجتماعی تحت پوشش پایگاه آلتمتریک اکسپلورر به اشتراک گذاشته شده اند و میانگین ۴.۷ در بین مقالات این مجله محاسبه شده است. مجله های:

1. International Journal of Preventive Medicine 2. International Journal of Environmental Science and Technology 3. Journal of Ophthalmic and Vision Research

به ترتیب با پوشش آلتمتریک معادل ۷.۹ و ۷.۷ و ۶.۳ درصد، در رتبه های بعدی قرار داشته اند. کمترین میزان پوشش آلتمتریک متعلق به نشریه های: ARYA Atherosclerosis, Archives of Clinical Infectious Diseases بوده که از میان مقالات منتشر شده، تنها از هر مجله ۲ عنوان در رسانه های اجتماعی به اشتراک گذاشته شده است (پوشش آلتمتریک ۰.۱ درصد). ۱۷۰ عنوان مقاله نیز دارای نمره آلتمتریک برابر با یک بوده اند.

پاسخ به سؤال سوم پژوهش. کدام یک از مجله های ایرانی نمایه شده در اسکوپوس در سال های ۲۰۱۸-۲۰۱۰ از بیشترین میزان توجه در رسانه های اجتماعی برخوردار بوده اند؟

دومین شاخص مورد استفاده در این پژوهش جهت مطالعه عملکرد آلتمتریک مجله های ایرانی نمایه شده در اسکوپوس در سال های ۲۰۱۸-۲۰۱۰ میزان توجهی است که مقاله های منتشر شده در این مجله ها در رسانه های اجتماعی مختلف تحت پوشش پایگاه آلتمتریک اکسپلورر دریافت کرده اند. این شاخص از طریق محاسبه میانگین

جدول ۳. مجلات برتر ایرانی نمایه شده در اسکوپوس بر اساس شاخص توجه آلتمتریک (میانگین نمره آلتمتریک)

رتبه	مجله	تعداد مقالات منتشره	مقاله های دارای نمره آلتمتریک	مجموع نمره میانگین نمره آلتمتریک	میانگین نمره آلتمتریک	بالاترین نمره آلتمتریک
۱	International Journal of Preventive Medicine	۱۲۶۱	۱۲۶	۷۶۹	۶.۱	۱۴۷
۲	Asian Journal of Sports Medicine	۳۹۳	۶۳	۳۸۸	۶.۱	۱۳۲
۳	International Journal of Health Policy and Management	۸۰۱	۳۴۹	۱۶۴۲	۴.۷	۷۷
۴	Scientia Iranica	۲۴۳۴	۳۰	۱۴۲	۴.۷	۶۱
۵	Journal of Medical Hypotheses and Ideas	۸۴	۱۷	۱۱۱	۶.۵	۶۰
۶	Journal of Current Ophthalmology	۲۳۲	۳۶	۱۸۳	۵	۵۵
۷	Iranian Journal of Basic Medical Sciences	۱۲۲۴	۹۰	۳۰۲	۳.۳	۳۹
۸	Caspian Journal of Internal Medicine	۴۵۵	۲۳	۸۷	۳.۷	۳۶
۹	Iranian Biomedical Journal	۴۰۶	۱۷	۶۲	۳.۶	۳۰
۱۰	BioImpacts	۲۵۳	۵۸	۱۶۴	۲.۸	۲۴

نمره آلتمتریک مقاله های منتشر شده در مجله محاسبه شده و نتایج مربوط به ده مجله برتر دارای بالاترین میزان توجه در جدول شماره ۳ ارائه شده است. نتایج پژوهش نشان داد که از ۱۲۶ مقاله منتشر شده در مجله:

International Journal of Preventive Medicine

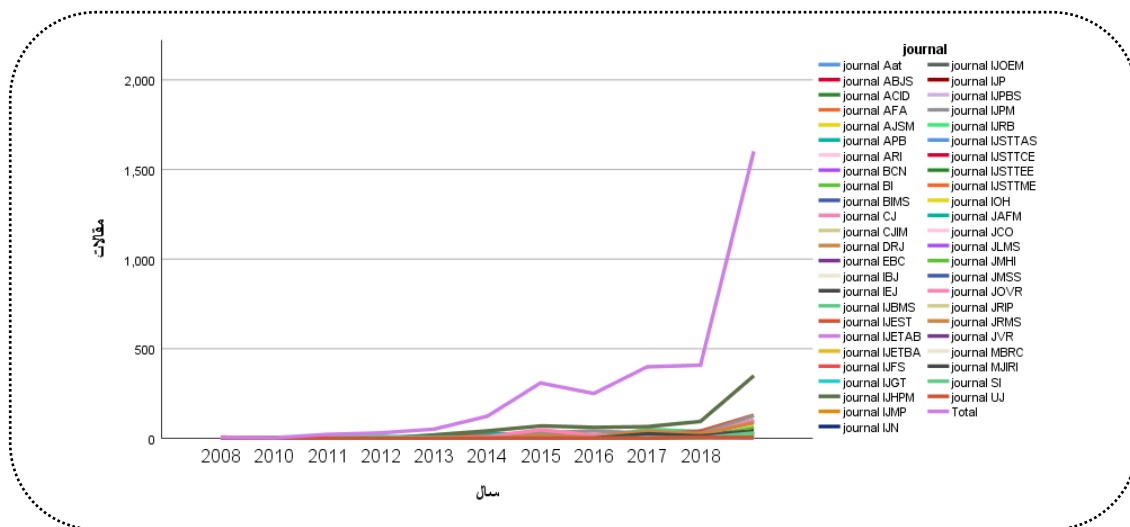
بالاترین نمره آلتمتریک مقاله را معادل ۱۴۷ و میانگین نمره آلتمتریک ۶.۱ برخوردار بوده که بالاترین میزان شاخص توجه را برای این نشریه به همراه داشته است. مجله های Asian Journal of Sports Medicine با میانگین نمره آلتمتریک معادل ۶.۱ (نمره آلتمتریک ۱۳۲)، International Journal of Health Policy and Management، با میانگین نمره آلتمتریک معادل ۴.۷ (نمره آلتمتریک ۷۷)، Scientia Iranica با میانگین نمره آلتمتریک معادل ۴.۷ (نمره آلتمتریک ۶۱) در رتبه های بعدی این شاخص قرار داشته اند. کمترین میزان میانگین نمره آلتمتریک متعلق به ۱۴ نشریه ای است که میانگین نمره آلتمتریک معادل یک را دارا بوده اند. به طور کلی شاخص توجه در تمامی ۴۹ مجله مورد بررسی با میانگین نمره آلتمتریک ۳.۴ بوده است، که ۱۰ عنوان از نشریات بالاتر از میانگین و ۳۹ عنوان دیگر دارای مقدار کمتر از میانگین کلی بوده اند. همچنین بررسی ۱۵۹۵ مقاله دارای نمره آلتمتریک نیز گویای این است که بالاترین نمره مربوط به مقاله ای با عنوان:

Effect of garlic and lemon juice mixture on lipid profile and some cardiovascular risk factors in people 30-60 years old with moderate hyperlipidaemia: A randomized clinical trial

منتشر شده در مجله International Journal of Preventive Medicine سال ۲۰۱۶ بوده که با نمره آلتمتریک

معادل ۱۴۷، در مجموع ۲۰۱ بار در رسانه های اجتماعی گوناگون مورد توجه قرار گرفته است.

نمودار شماره ۱ پوشش زمانی مورد بررسی می باشد. نتایج نشان داد که از ۲۰۱۳ نمره آلتمتریک و حضور و توجه در رسانه های اجتماعی افزایش یافته است و در ۲۰۱۸ بیشترین حضور را داشته اند. از آنجایی که آلتمتریک از سال ۲۰۱۰ فعالیت خود را آغاز کرده، اما نتایج نشان داد که مجله International Journal of Environmental Science and Technology در سال ۲۰۰۸ با ۶ مقاله دارای مجموع نمره آلتمتریک ۲۱ و میانگین ۴ می باشد.

نمودار ۱. پوشش زمانی مجلات ایرانی دارای نمره آلتمتریک

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی حضور مقالات ایرانی نمایه شده اسکوپوس از سال‌های ۲۰۱۸-۲۰۱۰ میلادی انجام گرفت. تولد آلتمتریک سال ۲۰۱۰ می‌باشد، اما زمان بررسی مقالات پژوهش از سال ۲۰۰۸ در نظر گرفته شده است به دلیل اینکه عملاً در سال ۲۰۰۸ تعدادی از مقالات دارای شاخص آلتمتریکس بودند. نمودار (۱). نتایج پژوهش نشان داد که از ۷۳۶۱۶ مقاله ایرانی نمایه شده در اسکوپوس، ۱۵۹۵ عنوان دارای نشانگر دیجیتالی شیء منتشر شده در مجله‌های ایرانی در رسانه‌های اجتماعی مختلف به اشتراک گذاشته شده‌اند (پوشش آلتمتریک معادل ۲.۱ درصد). در این راستا، فعالیت آلتمتریک مجله‌ها با استفاده از دو شاخص پوشش آلتمتریک و میانگین نمره آلتمتریک مقاله‌های منتشر شده در آن مورد بررسی قرار گرفت. ۱۲۶ مقاله منتشر شده در مجله: *International Journal of Preventive Medicine* دارای بالاترین نمره آلتمتریک بوده‌اند (۱۴۷) و میانگین نمره آلتمتریک (۶.۱) و پوشش آلتمتریک (۷.۹ درصد) که شامل ۱۲۶۱ مقاله منتشر شده در این مجله بوده است؛ درحالی‌که این میزان برای ۱۱ نشریه منتشر شده در بازه زمانی مورد بررسی فقط یک مقاله از هر نشریه در رسانه‌های اجتماعی مختلف مورد اشاره می‌باشد. بررسی نتایج پژوهش نشان داد که حوزه پزشکی از پوشش آلتمتریک نسبتاً مناسبی برخوردار بوده است و به میزان گسترده‌تری در رسانه‌های اجتماعی به اشتراک گذاشته شده و توجه بیشتری را نیز از سوی کاربران این رسانه‌ها دریافت می‌کنند. این مورد با پژوهش (هولمبرگ، ۲۰۱۵) همخوانی دارد. میزان پوشش آلتمتریک برون‌دادهای پژوهشی بر اساس نوع و ماهیت حوزه موضوعی مورد بررسی، نوع رسانه‌های اجتماعی مطالعه شده و پایگاه مورد استفاده جهت گردآوری داده‌های آلتمتریکس متفاوت بوده است. به‌طور کلی پژوهشگران رشته‌های پزشکی و مهندسی که یافته‌های جدید برای آنها به سرعت جایگزین یافته‌های قدیمی می‌شوند و اهمیت بالایی در زندگی روزمره افراد دارند مانند محیط زیست و بهداشت، به میزان گسترده‌تری از رسانه‌های اجتماعی جهت برقراری تعاملات پژوهشی بهره می‌برند (رولندز^۱ و دیگران، ۲۰۱۱). پژوهش مث بلدا و همکارانش (۲۰۱۴) در استفاده از رسانه‌های اجتماعی علمی، پژوهشگران علوم اجتماعی نسبت به پژوهشگران علوم طبیعی تمایل بیشتر داشتند و این با پژوهش حاضر که حوزه پزشکی فعالیت

بیشتری داشتند همخوانی ندارد. نتایج تحقیق حاضر در خصوص مندلی و تویتر به‌عنوان مهم‌ترین رسانه‌های اجتماعی منتشرکننده مقالات در مقایسه با نتایج پژوهش‌های عرفان‌منش (۱۳۹۵)، زاهدی و همکاران (۲۰۱۴) همخوانی داشت. پژوهش حاضر با برخی از پژوهش‌های پیشین در حوزه‌های موضوعی دیگر (بشیری و همکارانش ۱۳۹۷؛ هاستین و همکاران، ۲۰۱۵) نیز مطابقت دارد. لذا، می‌توان بیان نمود که برون‌دادهای پژوهشی مجلات ایرانی نمایه‌شده در اسکوپوس در سال‌های ۲۰۱۸-۲۰۱۰ از پوشش آلتمتریک نسبتاً مناسبی برخوردار بوده‌اند. مطالعه رسانه‌های اجتماعی نشان داد که به‌ترتیب مندلی (۹۵.۸) درصد؛ تویتر (۸۰.۱) درصد؛ سایتیشن دایمنشن (۷۰) درصد و فیس‌بوک (۱۳.۹) بیشترین نقش را در به اشتراک‌گذاری این مدارک داشته‌اند. در بسیاری از پژوهش‌های پیشین نیز از تویتر و مندلی به‌عنوان مهم‌ترین رسانه‌های اجتماعی که جهت به اشتراک‌گذاری برون‌دادهای پژوهشی مورد استفاده قرار می‌گیرند نام برده شده است، از جمله ثلوال و همکاران (۲۰۱۸). پژوهش حاضر بر اساس دو شاخص آلتمتریک شامل پوشش آلتمتریک و میانگین نمره آلتمتریک مقاله‌ها نیز رتبه‌بندی شدند. نتایج پژوهش نشان داد که مقاله‌های منتشرشده در مجله‌های علمی باکیفیت‌تر، به میزان گسترده‌تری در رسانه‌های اجتماعی به اشتراک گذاشته شده و بیشترین توجه را از سوی کاربران این رسانه‌ها دریافت می‌کنند. با توجه به اینکه دارا بودن نشانگر دیجیتالی شیء جهت رصد و رهگیری مدارک در پایگاه‌های ارائه‌دهنده خدمات آلتمتریکس ضروری است، نشریات علمی بین‌المللی باید این کد را برای تمامی مقاله‌های خود دریافت کرده و به اشتراک بگذارند. نتایج پژوهش نشان داد که از میان ۱۷۲ نشریه نمایه‌شده در اسکوپوس در سال‌های ۲۰۱۸-۲۰۱۰ معادل ۲۸.۴ درصد دارای نشانگر دیجیتالی شیء بودند.

علی‌رغم اینکه تلاش شد تا در این پژوهش از طریق مطالعه تمامی مجلات ایرانی نمایه‌شده در پایگاه اسکوپوس، دیدگاه جامعی در خصوص فعالیت آلتمتریک و حضور و توجه در شبکه‌های اجتماعی برون‌دادهای پژوهشی منتشرشده در این مجله‌ها به دست آید، اما این مطالعه با محدودیت‌هایی نیز همراه بود. اینکه عملکرد آلتمتریک مجله‌ها تنها بر اساس داده‌های پایگاه آلتمتریک اکسپلورر بررسی شد.

شبکه‌های اجتماعی دسترسی به اطلاعات را در زمان مورد نظر و رسیدن به استفاده‌کننده گسترده‌تری آسان می‌کنند؛ در نتیجه حضور در شبکه‌های اجتماعی بر مجلات تأثیر بیشتر دارد و فرصتی برای بسیاری از مجلات برای ارتقای دامنه خود، بهبود دید و تعامل آنها با استفاده‌کنندگان فراهم آورده است. سرانجام، شبکه‌های اجتماعی ابزاری را برای انتخاب بهترین ژورنال‌ها برای انتشار گسترده نتایج تحقیقات خود در اختیار نویسندگان قرار داده‌اند.

پیشنهادهای اجرایی پژوهش

- با توجه به نتایج مطرح‌شده و موانع موجود در مسیر پژوهش پیشنهاد می‌گردد:
- برگزاری کارگاه‌های آموزشی در مراکز پژوهشی برای محققان جهت آشنایی آنها با ایجاد پروفایل و نحوه به اشتراک‌گذاری برون‌دادهای پژوهشی در رسانه‌های اجتماعی، که می‌تواند به افزایش رؤیت‌پذیری این مقالات در فضای وب اجتماعی کمک نماید؛
- برگزاری کارگاه آموزشی برای اساتید دانشگاه و دانشجویان دکتری جهت آشنایی با شاخص‌های آلتمتریکس و شبکه‌های اجتماعی علمی (مندلی، ریسرچ‌گیت، آکادمیا و غیره) و عمومی (تویتر، فیس‌بوک و غیره) برای معرفی مقالات؛
- واردشدن این مبحث در دروس روش تحقیق در دانشگاه‌ها و تدریس آن به‌ویژه در مقاطع تحصیلات تکمیلی؛

مرضیه گلچین، علیرضا اسفندیاری مقدم، زهره میرحسینی، سید علی اکبر فامیل روحانی و عاطفه زارعی

- پژوهشگران دانشگاهی از طرف ادارات پژوهش دانشگاه‌ها با تشکیل صفحه شخصی در شبکه‌های اجتماعی و به اشتراک‌گذاری تولیدات علمی که سهم بزرگی در اشاعه مقالات علمی دارد و رتبه دانشگاه را نیز بالا می‌برد تشویق علمی شوند و امتیاز مثبت بگیرند؛
- اجباری شدن نشان دیجیتالی شیء برای مقاله در مجلات از طرف سازمان‌های مسئول داخل کشور مانند مرکز آی‌اس‌اس‌ان^۱.

پیشنهاد برای پژوهش‌های آتی

- ارزیابی نقش و جایگاه پژوهش ایران با استفاده از شاخص‌های چندگانه؛
- تحلیل نفوذ پژوهش بین‌المللی ایران با استفاده از شاخص‌های پلوم ایکس.

تشکر و قدردانی

بدین وسیله از تمام افرادی که در انجام این پژوهش همکاری نمودند، تشکر و قدردانی به عمل می‌آید.

فهرست منابع

- ابراهیمی، سعیده؛ ستاره، فاطمه و حسین چاری، مسعود (۱۳۹۵) "بررسی رابطه بین سنجه‌های رؤیت‌پذیری و ذخیره با شاخص استناد در نظام آلت‌متریکس پلاس"، پژوهشنامه پردازش و مدیریت اطلاعات، ۳۱ (۳)، ۸۴۵-۸۶۴.
- اسدی، حمیده؛ نقشبند، نادر؛ نظری، مریم (۱۳۹۴). بررسی میزان رؤیت پژوهشگران ایرانی در شبکه‌های اجتماعی علمی (مورد مطالعه اعضای هیئت علمی دانشگاه تهران). تحقیقات کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاهی، ۴۹ (۳)، ۳-۱۵.
- بتولی، زهرا (۱۳۹۲). عضویت در شبکه‌های اجتماعی راهی جهت افزایش تعداد استنادات. مجله خبری آموزشی معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی. ۱۲ (۳)، ۹۹-۱۰۴.
- بشیری، طاهره؛ عرفان‌منش، محمدامین و اصنافی، امیررضا (۱۳۹۷). "آیا مقالات پراستناد علوم پزشکی ایران در رسانه‌های اجتماعی نیز پرتوجه هستند؟"، مدیریت اطلاعات سلامت، ۱۵ (۲)، ۹۰-۹۶.
- جوادی‌نیا، سید علیرضا؛ عرفانیان، مرتضی؛ عابدینی، محمدرضا؛ بیجاری، بیتا (۱۳۹۱). تأثیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی بر عملکرد تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بیرجند. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی. ۱۲ (۸)، ۵۹۸-۶۰۶.
- داور پناه، محمدرضا (۱۳۸۶). ارتباط علمی: نیاز اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی. تهران: دبیزش.
- صدیقی، مهری (۱۳۹۷). نقش رسانه‌های اجتماعی در ارزیابی میزان تأثیر پژوهش‌ها (مطالعه موردی: حوزه علم سنجی). پژوهشنامه پردازش و مدیریت اطلاعات. ۳۴ (۲)، ۷۶۵-۷۹۲.
- عرفان‌منش، محمدامین (۱۳۹۵). "حضور مقاله‌های ایرانی علم اطلاعات و کتابداری در رسانه‌های اجتماعی: مطالعه آلت‌متریک"، پژوهشنامه پردازش و مدیریت اطلاعات، ۳۲ (۲)، ۳۴۹-۳۷۳.

عرفان منش، محمدامین (۱۳۹۶) "رابطه میان شاخص‌های فعالیت آلت‌متریک و کیفیت مجله‌های علم اطلاعات و کتابداری نمایه‌شده در اسکوپوس"، *مطالعات ملی کتابداری و سازمان‌دهی اطلاعات*، ۲۹ (۲)، ۷-۲۶.

عرفان منش، محمدامین؛ اصنافی، امیررضا؛ ارشدی، هما (۱۳۹۴). دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی کشور در ریسرچ گیت: مطالعه آلت‌متریکس. *فصل‌نامه دانش‌شناسی*، ۸ (۳۰)، ۵۹-۷۲.

Chakraborty, N. (2012). Activities and reasons for using social networking sites by research scholars in NEHU: A study on Facebook and ResearchGate.

Gu, F., & Widén-Wulff, G. J. T. e. l. (2011). Scholarly communication and possible changes in the context of social media.

Haustein, S., Costas, R., & Larivière, V. (2015). Correction: Characterizing Social Media Metrics of Scholarly Papers: The Effect of Document Properties and Collaboration Patterns. *PloS one*, 10(5), e0127830.

Haustein, S., Peters, I., Sugimoto, C. R., Thelwall, M., & Larivière, V. (2014). Tweeting biomedicine: An analysis of tweets and citations in the biomedical literature. *Journal of the Association for information science and technology*, 65(4), 656-669.

Holmberg, K., & Thelwall, M. (2014). Disciplinary differences in Twitter scholarly communication. *Scientometrics*, 101(2), 1027-1042.

Maggio, L. A., Meyer, H. S., & Artino, A. R. (2017). Beyond citation rates: a real-time impact analysis of health professions education research using altmetrics. *Academic Medicine*, 92(10), 1449-1455.

Mas-Bleda, A., Thelwall, M., Kousha, K., & Aguillo, I. F. (2014). Do highly cited researchers successfully use the social web? *Scientometrics*, 101(1), 337-356.

Neylon, C., & Wu, S. (2009). level metrics and the evolution of scientific impact. *PLoS biology*, 7(11), e1000242.

Peoples, B. K., Midway, S. R., Sackett, D., Lynch, A., & Cooney, P. B. (2016). Twitter predicts citation rates of ecological research. *PloS one*, 11(11), e0166570.

Ponte, D., & Simon, J. (2011). Scholarly communication 2.0: Exploring researchers' opinions on Web 2.0 for scientific knowledge creation, evaluation and dissemination. *Serials review*, 37(3), 149-156.

Pooladian, A., & Borrego, Á. (2017). Twenty years of readership of library and information science literature under Mendeley's microscope. *Performance Measurement and Metrics*.

Priem, J., & Hemminger, B. H. (2010). Scientometrics 2.0: New metrics of scholarly impact on the social Web. *First Monday*.

Priem, J., Taraborelli, D., Groth, P., & Neylon, C. (2010). Altmetrics: A manifesto.

Ronald, R., & Fred, Y. Y. (2013). A multi-metric approach for research evaluation. *Chinese Science Bulletin*, 58(26), 3288-3290.

Thelwall, M., & Nevill, T. (2018). Could scientists use Altmeter. com scores to predict longer term citation counts? *Journal of Informetrics*, 12(1), 237-248.

Weller, K. (2015). Social media and altmetrics: An overview of current alternative approaches to measuring scholarly impact. In *Incentives and performance* pp.2: (276-61) Springer.

Zahedi, Z., Costas, R., & Wouters, P. (2014). How well developed are altmetrics? A cross-disciplinary analysis of the presence of 'alternative metrics' in scientific publications. *Scientometrics*, 101(2), 1491-1513.